

5. United Kingdom. Corporate - Taxes on corporate income. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/united-kingdom/corporate/taxes-on-corporate-income>.

6. Франція без романтики - TAS life. URL: <https://taslife.com.ua/blog/france-insurance>.

7. Яворська Т.В. Страхові послуги. Навч. посіб. К.: Знання, 2008. 350 с. URL: <https://textbook.com.ua/strahova-sprava/1473453237/s-13>.

8. Податкова система США. URL: <https://fbs-tax.com/uk/tax-planning/usa/us-tax-system/>.

Павло Була

магістрант, ОНП «Публічні фінанси»

Науковий керівник:

Світлана Савчук, канд. екон. наук, доцент

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна

ОЦІНКА МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

На даному етапі суспільно-економічного розвитку України важливим стратегічним напрямом виступають процеси децентралізації. Урядом країни впевнено впроваджуються реформи, пов'язані з наданням фінансової незалежності місцевим громадам, що, в свою чергу, дає змогу покращити добробут населення. Виходячи з цього, постає необхідність вирішення питань щодо ефективного та достатнього рівня наповнюваності місцевих бюджетів та їх здатності реально покривати всі потреби громади, що можливо лише завдяки якісному оподаткуванню. Тому в сучасних умовах актуальним є дослідження та оцінка рівня справляння місцевих податків та зборів, а також визначення їхньої ролі при формуванні дохідної частини бюджетів на місцевому рівні.

Автономія та незалежність місцевого самоврядування є важливими складовими стабільного розвитку демократії та ринкових відносин. Відповідно до Європейської хартії, територіальні громади визнані такими, які фактично відокремлені від державної влади, отримали повну незалежність та автономію виконувати покладені на них функції відповідно до наданих компетенцій. Однак низка важливих питань в Україні, пов'язаних з цією незалежністю досі чекає свого практичного вирішення. Зокрема, це стосується фінансової незалежності місцевого самоврядування, тобто виникає необхідність створення надійної бази доходів місцевих бюджетів. Відповідно місцеві податки та збори мають бути вагомим джерелом її формування. Завдяки їм повинна забезпечуватись реальна стійка фінансова незалежність громад та місцевих органів влади. Сюди варто також віднести забезпечення належного рівня освіти в Україні, охорони здоров'я, культури, соціальної інфраструктури, утримання установ державних служб та соціальної безпеки населення [1].

Як свідчить зарубіжний досвід, незважаючи на тенденції централізації, характерною особливістю функціонування адміністративно-територіальних одиниць залишається наявність достатньо ефективної системи місцевого оподаткування з високим показником юридичної самостійності щодо впровадження місцевих податків і зборів, а також визначення порядку їх сплати та нарахування. Проаналізувавши показники дохідної частини місцевих бюджетів у зарубіжних країнах, можна відслідкувати, що місцеві податки і збори складають від 30 до 70% усієї структури бюджету, тоді як в Україні цей показник на рівні лише 12% [2]. Тому, в сучасних умовах необхідним постає підвищення ролі місцевих податків і зборів в структурі дохідної частини бюджетів територіальних громад, адже лише за їх рахунок можна досягти достатньої фінансової автономії місцевих органів влади. У таблиці 1 відображено динаміку місцевих податків та зборів у доходах місцевих бюджетів у 2015-2019 рр. [1].

Таблиця 1

**Місцеві податки і збори у доходах місцевих бюджетів України
у період 2015-2019 рр. (млрд. грн.)***

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютний приріст
Доходи місцевих бюджетів, всього, в тому числі:	294,4	366,1	502,1	562,4	560,5	266,1
Податкові надходження, з них:	98,2	146,9	201,0	232,5	270,5	172,3
місцеві податки і збори	27,0	42,3	52,5	61,0	73,6	46,6
питома вага місцевих податків і зборів: - у доходах місцевих бюджетів, %	9,17	11,55	10,45	11,45	13,13	3,96
- у податкових надходженнях, %	27,49	28,79	26,12	26,2	27,2	-0,29

*Складено за даними [3].

За даними табл. 1, можна стверджувати, що в період 2015-2019 років простежується зростаюча динаміка показників (з 294,4 млрд. грн. до 560,5 млрд. грн.), абсолютний приріст становив 266,1 млрд. грн. Зокрема, обсяги податкових доходів місцевих бюджетів зросли з 98,2 млрд. грн. у 2015 р. до 270,5 млрд. грн. у 2019 р., або на 172,3 млрд. грн. У складі податкових надходжень місцевих бюджетів місцеві податки і збори становлять від 26,1 % до 28,7%, що свідчить про нестабільну тенденцію. У складі доходів місцевих бюджетів місцеві податки і збори становлять 9,17 % – 13,13 % [1]. Загалом у структурі місцевих податків та зборів, збори займають лише 0,4%, при тому як

податки – 99%. Зокрема левову частку у податкових надходженнях складає податок на майно – 52%, єдиний податок – 48%.

Такі тенденції дають змогу зробити відповідні висновки та окреслити основні проблеми у системі місцевого оподаткування. Насамперед, варто зазначити, що в Україні відносно невеликий перелік місцевих податків та зборів, у порівнянні з іншими країнами, де їх кількість в рази більша. На практиці також можна спостерігати відсутність інтересу представників влади у збільшенні дохідної частини бюджетів громад шляхом стягнення місцевих податків і зборів, що безпосередньо справляє негативний вплив на формування бюджету. Крім того, в системі наявні певні недоліки щодо встановлення податкових ставок окремих місцевих податків і зборів, що, в свою чергу, обмежує стабільність їхніх надходжень до місцевих бюджетів. Тому в результаті спостерігається неефективне формування дохідної частини місцевих бюджетів загалом, що обумовлює цілком логічний зв'язок інших проблем [4, с. 17].

Втім, також не можна ігнорувати проблеми недостатнього контролю за процесом справляння окремих місцевих податків і зборів. Місцеві органи влади, на жаль, мають незначний вплив на встановлення ставок податків, що призводить до неналежної якості наданих ними суспільних послуг.

Загалом, варто відмітити, що діюча система місцевих податків і зборів, вимагає постійного оновлення та вдосконалення. Місцевим органам доцільно більше приділяти уваги адмініструванню місцевих податків і зборів, покращувати систему податкового контролю. Такі зміни сприятимуть потужним стимулом для створення міцної дохідної бази місцевих бюджетів та забезпечать фінансову незалежність громад. Окрім цього, зазначимо, що органам влади варто окреслити чітку стратегію оптимізації місцевого оподаткування в Україні з урахуванням конкурентних переваг кожного окремого регіону, а також розробити конкретні напрямки щодо його удосконалення. Головною ідеєю такої стратегії повинно стати забезпечення оптимізації місцевого оподаткування та чинного податкового законодавства, збалансування місцевих бюджетів, розширення прав органів місцевого самоврядування із встановлення та справляння місцевих податків та зборів.

Список використаних джерел

1. Сидор І. П., Карпишин Н. І. Місцеве оподаткування в Україні в контексті фінансового забезпечення суспільних послуг. *Ефективна економіка*. 2020. №9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8182>
2. Дулік Т.О., Шукіс І.З. Актуальні питання місцевого оподаткування в Україні та напрями його реформування. *Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії. Економічні науки*. 2008. № 1. С. 115- 123.
3. Звіти про виконання місцевих бюджетів України у період 2015-2019 рр. – URL: [http:// https://www.treasury.gov.ua/ua](http://https://www.treasury.gov.ua/ua) (дата звернення: 31.08.2021)

4. Луніна І.О. Формування місцевих бюджетів на основі принципу еквівалентності: шлях до ефективної бюджетної системи України. *Фінанси України*. 2010. №9. С. 14-19.

Юліана Дупелич
магістрантка ОП «Фінанси»
Науковий керівник:
Оксана Квасниця, канд. екон. наук
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна

СТРУКТУРА ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ОПТИМІЗАЦІЇ

Дослідження проблем формування дохідної частини Державного бюджету України викликає інтерес, насамперед тому, що саме бюджет характеризує рівень економічного розвитку країни, і завдяки правильному здійсненню бюджетного процесу забезпечується економічна і соціальна стабільність та належний життєвий рівень населення. За рахунок податків Державний бюджет України формує більшу частину доходів держави, що дозволяє фінансувати програми соціального захисту населення, соціально-культурні заходи, науку та державні капітальні вкладення у розвиток галузей і структурну перебудову економіки.

Досліджуючи реалії вітчизняної фіскальної політики, В.Г. Дем'янишин та С.І. Юрій основним джерелом формування бюджетних ресурсів визначають податки, сутність яких, у першу чергу, полягає у примусовому відчуженні державою частини новоутвореної вартості [5, с. 391]. Головним джерелом формування державного бюджету визнають податки і А.І. Крисоватий та А.І. Луцик [3, с. 153], трактуючи їх як важливе джерело радикальних змін. Податки, збори та обов'язкові платежі є основною формою участі держави у розподілі і перерозподілі ВВП з метою залучення його частки до основного централізованого фонду грошових коштів держави.

Протягом періоду з 2012-2020 рр. сума доходів бюджету коливається. З 2012 р. по 2013 р. показники доходів знижуються, що зумовлено зменшенням суми податкових надходжень та доходів від операцій з капіталом. З 2013 р. по 2014 р. доходи зростають з 339,2 млрд. грн. до 357,1 млрд. грн. У 2015 р. спостерігаємо стрімке збільшення доходів, завдяки податковим і неподатковим надходженням. З 2015 р. по 2016 р. доходи зростають з 534,7 млрд. грн. до 616,3 млрд. грн., при тому сума неподаткових надходжень була нижчою на 17 млрд. грн. В 2017 році доходи зросли на 177 млрд. грн., що пов'язано зі збільшення усіх показників, а особливо збільшення доходів цільових фондів на 29,67 млрд. грн. в порівнянні з попереднім роком, сягнувши рекордного показника. Забезпечення надходжень в цей фонд відбулось в основному за